

Cryptosporidium parvum - zoonoottinen vasikkaripulin aiheuttaja

- Kokkideihin kuuluva alkueläin.
- Naudoilla: *C. parvum*, *C. bovis*, *C. ryanae* ja *C. andersoni*.
- Lajeista *C. parvum* aiheuttaa ripulia vasikoilla, kileillä ja karitsoilla.
- Kryptosporidit ovat erittäin kestäviä ulkoisia olosuhteita ja useimpia desinfektioaineita vastaan.
- Ookystat voivat säilyä useita kuukausia kosteassa ja viileässä ympäristössä.

TAUTI VASIKOILLA

- Runsas itsestään rajoittuva ripuli 1-3 viikon ikäisillä, oireettomatkin voivat erittää.
- Sairas vasikka erittää ulosteeseen erittäin suuria määriä ookystia muutamista päivistä reiluun viikkoon kestävän ajan.
- Ookystat tartuntakykyisiä heti erittyessään.
- Infektionnos on pieni, n. 10 ookystaa riittää aiheuttamaan taudin.
- Tartunta ympäristöstä pian syntymän jälkeen.
- Muut samanaikaiset tartunnat, kuten rotavirus, voivat pahentaa taudinkuvaa.

HOITO VASIKOILLA

- Yleensä itsestään paraneva.
- Riittävä nesteen saanti.
- Ei ole saatavana tehokasta lääkitystä.
- Halofuginonilaktaatti vähentää ookystien eritystä, mutta erityys siirtyy myöhemmäksi. Annostelu on tarkkaa toksisuuden takia
- Ota heti yhteys eläinlääkäriin. Lisää ohjeita ETT ry:n sivuilla.
- Useimmiten tilanne saadaan hallintaan hygieniatoimenpiteillä.

TAUDIN EHKÄISY

- Riittävä ternimaidon saanti tukee vastustuskykyä.
- Sairaiden eristäminen ja kuiva puhdas ympäristö. Älä yhdistä eri ikäisiä eläimiä samaan karsinaan.
- Vasikkakarsinoiden huolellinen mekaaninen puhdistus näkyvästä liasta ja pesu kuumalla vedellä.
- Ookystat kestävät huonosti kuivuutta. Kunnollinen rakenteiden kuivuminen pesun jälkeen ja riittävä karsinoiden kuivitus olennaisen tärkeää.

TAUTI IHMISELLÄ

- Suomessa vuosittain vasikoista peräisin olevia tartuntoja.
- Tartunnan voi saada myös ulosteen saastuttamasta juoma- tai uimavedestä tai vihanneksista.
- Voimakas vesiripuli, johon voi liittyä oksentelua, pahoinvointia ja vatsakipuja. Immuunipuutteisille henkilöille tauti saattaa olla jopa henkeä uhkaava.
- Oireet alkavat tavallisesti viikon kuluttua tartunnan saamisesta ja voivat kestää viikkoja.
- Ihmisen ulostetutkimuspaketit eivät sisällä kryptosporiditutkimusta. Muista mainita vasikkakontaktista lääkärille!

KÄSIEN PESU SAIPPUALLA TÄRKEÄÄ

- Vasikkaripulitilalla karjanhoitajien oltava erityisen tarkkoja hygienian suhteen (alhainen infektiannonos).
- Käsien huolellinen pesu saippuaa käyttäen on tehokas keino estää ookystien joutumista suuhun.
- Pelkkä desinfektiohuuhteen käyttö ei riitä.
- Käsihygienia on tärkeä erityisesti kotieläintiloilla, joilla käy vierailijoita.

MÄREHTIJÖIDEN KRYPTOSPORITUTKIMUS

- Kryptosporiditutkimus on aina osana Ruokaviraston ripulitutkimuspakettia (<5 vkon ikäiset naudat, lampaat ja vuohet).
- Kryptosporidien tunnistus konsentroidusta ulostenäytteestä modifioidulla Ziehl-Neelsen-värjäyksellä.
- Lajimäärittäminen tehdään kaikista positiivisista näytteistä molekyylibiologisin menetelmin.

Lisätietoja:

Tiina Autio, Jari Karhukorpi, Mauno Mäkelä, Taru Meri, Sami Savolainen ja Ruska Rimhanen-Finne.
Kotoperäinen kryptosporidioosi - alidiagnosoitu tauti. Duodecim. 2012;128(18):1887-90.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority